

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Jhürthy György*

Cím: *Az egyetlen magyar pirotechnikus*

Forrás: *Pesti Hírlap*

Bn

(Hely)

1926. 2. 5.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

662.1

Hely

Idő

"1926"

Személy

Helyszám

1c

Az egyetlen magyar pirotechnikus.

A patikus Janitsáry — a tűzijáték önzellen szerelmese. — Negyven év tapasztalatai. — Kültöldön ismerk, itthon nem. — A jégünnepély szenzációja. „Nemzeti rakétákat Szent Istvánkor a Gellérthegyre.”

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, 1926. február.

A nyáron, többek között, Hollandiában is jártam. Megismerkedtem ott néhány derék németalföldi emberrel, kik közül egyik, *Maschmayer* úr (európai híri illatszergyáros egyébként) — Magyarországra kerülvén a szó — hirtelen elvillanó szemekkel kérdezte:

— Ösmeri véletlenül *M. Zsenixerit*?

Azt feleltem, hogy nem, de mivel a szokatlan név izgatta fantáziámat, megkértem, hogy írja le.

Janitsáry.

Nem, így sem tudtam róla bővebb felvilágosítást adni a szimpatikus „ducesmen”-nek, aki azonban legott annál bőbeszédűbben magyarázta állítólagos világhírű konfitársam érdemeit és nagyságát.

— . . . Európa egyik legelső pirotechnikusa, — szavalta a lelkesedéstől kipirult arccal — nemcsak a kivitelben, de elsősorban elméletben! Mint teoretikus, mint feltaláló, mint tudós! . . . Nem, ennél több: művész és zseni! . . .

Bevallom, ekkor már elmosolyodtam. A pesti mindentudó ugynevezett „hóhem” fölényével, aki mindenről és mindenkiről azonnal pontosan értesül, mihelyt az a nyilvánosság muzsacsókját csak harminc percentnyire is megérdemelte.

— Bocsánat, uram — mondtam kissé gunyosan —, de ön talán téved. Talán nem magyar, hanem bosnyák, bolgár, vagy török az ön „nagynevű” barátja . . . És mit csinál, ha szabad érdeklődnöm, amivel kontinensünk osztatlan elismerését olyannyira kivívta, ahogy ön mondja?

— Először is nem tévedek — felelte komolyan a hollandus —, mert mi, nyugati kereskedők a memóriánkat époly szigorú rendben tartjuk, mint a könyveinket. Másodszor is: az ön igenis kiváló és híres honfitársa nagyrabecsült szaktekintély, gyakorlati és elméleti mestere a tűzijátéknak.

Hirtelen az Istenben boldogult Duna-ünnepély fantómja bukkant fel eldugult agyrégeim mélyéből, majd egy belvárosi rakéta-bolt reklámja ütött homlokom, kissé expresszionista gondolatársítás révén. Ezután a velencei redentore és a párizsi 14. juil. éjjeli tűzpompája nyargalt át a fejemben, de más impresszió nem jelentkezővén, a beszélgetést nemsokára abbahagytam.

Két nap mulva már az Amsterdam—kölni gyors cipelt hazafele és ugyanekkor végkép kiszállt fejemből úgy *Maschmayer* úr rajongása, mint agyondicsőített magyar mestere és ideálja, *Zsenixer* úr is. Akár egy B-listás rakéta.

*

Most télen, néhány héttel ezelőtt, jégünnepély történt a ligetben. Soha életemben még ilyesmit nem láttam, most sem kíváncsítottam végigélni. De hát — Istenem — az ember nincs fából és az Illetőnek éppen arra jött gusztusa, hogy mi aznap este a tó partján fagyjunk bele a kupacokba hányt hóba . . . (Mit nem tesz meg az ember egy kis szeszély kedvéért!)

Ekkor láttam évek óta az első tűzijátékot. Gyönyörű volt! Hirtelen átvillantak bennem a nagy *Whistler* arany-fekete és ezüst-kék festmény-szimfóniái, de ugyanekkor belémdőbbsent a nyári amsterdami beszélgetés is. *Maschmayer* úr fanatizmusa és az a titokzatos magyar *Zsenixer* . . . Vajjon ezt a téleji boszorkányos tűzvarázslatot itt nem ez a rejtelmes, európai híri hazámfia csinálta-e? Ezeket a briliáns-röppenőket, tűzkutakat, rémai gyertyákat, mozaik-sitergőket, lángkigyókat, kuszó sárkányokat, csillagfüzéréket, aranyesőket, durranó bombákat, velencei napokat, sokszínű polipokat és meduzákat nem ugyanaz a *Janitsáry* úr produkálta-e, kiről egy fantasztikus holland estén annyit hallottam?!

De három hatalmas légibomba az egész kárpáznak véget vetett és most már legnagyobb gondom az volt, hogyan szabadítom ki kettőnk négy lábát a fehér szőnyeg marasztaló talajából, hol kapunk legközelebb forró csáját, satöbbi. *Herr Zsenixer* pedig ismét úgy kiröppent eszméletemből, mint egy jólsikerült rakéta.

*

A másnapi lapokban, sőt az előzetes kommunikációkban sem olvastam egy szót sem arról a színvonalú gyönyörűségről, ami minden kis és nagy

gyermek lelkét repesésre buzdította: a jégünnepélyi tűzijátékról. Egészen meglepedtem róla, ahogy a gyerek meglepedezik a játékokról, amit elvesznek tőle.

De egy napon, nemrég, valami társaságban összetalálkoztam egy igen érdekes, markáns arcú, elegáns, szmokingos urral:

— Janitsáry — mormolta félhangon a bemutatkozásokor.

— Jól hallottam? Janitsáry, csakugyan? — csodálkozottam.

Ő is csodálkozva nézett rám és biztosított róla, hogy úgy hívják.

Persze azonnal minden fölmerült bennem: július 14, Amsterdam, Maschmayer, Emmerling, a redentore, a jégünnepély és hirtelen megmagyarázni igyekeztem szokatlan érdeklődésemet. Csakhamar megtudtam, hogy valóban azzal a titokzatos valakivel hozott össze a sors, akinek létezésében — most már bevallhatom — őszintén kételkedtem addig.

Megtudtam azután nemsokára azt is, hogy teljes neve Janitsáry Iván, keresetszerű foglalkozása: gyógyszerész a Váci-úton, hogy már negyven éve foglalkozik olthatatlan szenvedéllyel a pirotechnikával (holott alig látszik maga is negyven esztendősenek), hogy az ő találmánya a háboruban elterjedt, népszerű, sőt akkor pótolhatatlan „pirolit“ nevű szilárd spirítusz-kocka, hogy valóban kontinentális hírű tűzijáték-szakértő, akinek ma a világon a legritkább és legbecsesebb szakkönyvtára van, sőt azt is sikerült kipuhatolnom, hogy *ma Janitsáry az egyetlen komoly, számbavehető magyar pirotechnikus, aki régóta minden hazai tűzijátékot rendez.* A mostani, ligetű is.

— . . . bizony, nagyrészt szerelemből, — sóhajtja a kitünő Zsenixer — mert költségeim ritkán térülnek meg. Hiszen egy-egy röppentyű elkészítése

(valamennyit sajátkezűleg gyártom) sok tíz, sőt százezer koronákba kerül! Melyik magános, vagy egyesület tud ma milliókat áldozni egy tűzijátékra?!

Meghívott a laboratóriumába, ahol a becses Chertier, Denisse, Ruggieri és Morel-féle könyveit mutogatta meg, féltő szeretettel simogatva az unikumok tábláit. És az egyetlen „magyar“ szakmunkát, egy „Stuver után készült“ vézna füzetecskét. (Most dolgozik az első önálló magyar szakmunkán.)

— A töltés nem itt készül, — sietett hozzátenni — mert bár szakembert nem fenyeget veszély (40 év óta a legkisebb baleset sem történt velem), a rendőri és tűzrendészeti szabályok tiszteletbentartása következtében egy barátom kültelki szabad telkén dolgozom.

Sorra mutogatta ennek a teleknek a hidegrideg felszerében felhalmozott kincseit: a rakétatövisek garnituráit, a töltővesszőket, szitákat, a komprimáló kalapácsokat, borszákákat, formákat, selyemernyőket, hüvelyeket, a strontium-barium nitrátokat, rézsókat, a tizenhétféle alumíniumféleségeket, a fojtókészülékeket, eszterga- és gyalupadokat, a száznyi finom, speciális szerszámot, amit mind-mind ehhez a szép, gyermeki, művészi, tudományos játékhoz szükségeltetik és amit mind sajátkezűleg készített.

— Miért is ne lehetne nekünk is, mint a nagy külföldi nemzeteknek (az olaszok és franciák vezetnek itt művészi, egyéni tekintetben; a német csak mint „Massen“- vagy „Fabrik“-konzumens baktat utánuk), *nemzeti tűzijátékunk?* Hiszen például

augusztus huszadikánál és a Gellérihegynél ideálisabb alkalom, dátum és hely el sem gondolható. Az ilyen „nemzeti tűzijáték“ kedvéért százezerszámmra zárandokolnának fel a vidékről az emberek, akiknek — tudtommal — amugyis féláron lehet aznap utazniok, de akik a háboru óta bizony igen megcsappant számban vasutaznak fel Pestre-Budára. Az a haszonkülönbözet pedig, amit ez a megnövedett fővárosi látogatottság jelentene, bőven fedezné még azokat a nagy költségeket is, amiket egy ilyen monstre-tűzijáték rendezése jelent. Ime, egy ilyen, nagy távolságba is ható három és fél centis rakéta hüvelye . . .

És máris lázasan mutogatja gondosan kezelt, őrzött műszereit.

— Van-e haladás a pirotechnikában?

— 1854 óta van. Technikában ugyan alig, de *szinben* igen. Addig csak fehérét, gyémántos ragyogó, egyszínű fehérét tudtak csinálni, Chertier óta indult meg a színskála! . . .

Ugy beszélt ez a nagy gyermek minderről, mint egy nagy piktor. Aki egyben nagy vegyész és nagy hős is. És nagy, legendás szerelmes.

Ekkor Irinyi jutott eszembe, meg a két Bolyai, Apáthy, Brassai bácsi, meg a sok-sok nagy, neves és névtelen magyar zseni, akik mind — másoknak kamatozva — úgy hullottak el a tragikus magyar éjszakába, mint egy szép, kedves, ártatlan, színes, művészi tűzijáték ájtatos, lángeszű rakétája . . .

Kürthy György.